

8. Od čistega dohodka se imata vsako leto 2 odstotka porabiti za izboljševanje planine in dotičnega gospodarstva.

9. Izvedenemu planincu se izroči gospodarstvo planine; on pa je za vse odgovoren vsemu društvu.

To je lepo, to je napredek! Planinci posnemajte izvrsten izgled, tem bolj ker pomagala vam bo vlada z lepo denarno podporo. „Gosp. List“.

Iz občnega zbora družbe kmetijske

imamo poročilu v poslednjem listu dodati še to-le:

Na ogled postavljene (in deloma tudi skušane) so bile sledeče kmetijske mašine: mlativnica iz fabrike Lanz-ove v Manheimu, ki se z rokami goni, jako pohvaljena, cena jej je 122 gold., — mlativnica, tudi ročna, od Carow-a iz Prage, tudi pohvaljena, cena 120 gold., — slamoreznici dve, tudi od Lanz-a po 64 in 108 gold., — slamoreznica iz Vratislava in slamoreznica iz Londona, — dve koruzni lušivnici, koruzna sejavnica, — mlin za žito čistiti, — mašina za lan tretji iz moravskega Schönberga, druga od mizarja Rotarja v Bohinji, prav praktična, ki velja le 44 gld., — pumpa za gnojnico; — plugi (drevesa) skušani na njivi družbinega vrta, in dobro potrjeni so bili: Zugmajerjev, Burgov, ruhadlo, Eichmanov dvojni plug, ameriški železni; razpostavljena je bila tudi sklenjena brana, — brabantška brana; — 2 pluga za korenine izruvati, — osipavnik, — ekstirpator s kolesoma; — mašinica, enaka naši domači slamoreznici, s katero se za prešiče reže zelenjava (prav praktična mašinica). Razstavniki so bili večega dela mašin: družba kmetijska, gosp. Peter Kozler in pa gosp. P. Lasnik.

Gosp. France Golob iz Vrhnike je v razstavo poslal iz svoje fabrike 2 steklenici zarad prijetnega okusa posebno pohvaljenega vinskega in 2 steklenici medenega žganja, 3 steklenice brinjevca, 1 steklenico brinovčeve esencije in 1 steklenico slivovica. Vitez dr. Gutmannsthal je poslal 4, baron Rudolf Apfaltrern pa 2 steklenici dolenskega vina.

Haardtove mlečne plehaste posode.

Na Dunaji je fabrika, ki oskrbuje gospodarstva v gornji in doljni Avstriji z mlečnimi posodami, ki so iz poliranega Bessemerovega pleha narejene, skor za večnost, kakor se pravi. Adresa tej fabriki je „Haardt et Comp. Metallwaarenfabrik, Wien am Tabor 12.“ Dobivajo se tu lonci, latvice, flaške, sita, golide, hladilniki, na kratko rečeno, vse mlečne posode razne velikosti in cene, ki so naznanjene in v podobah narisane na listu, ki ga vsak gospodar zastonj dobí iz fabrike, ako se pismeno na-njo obrne pod gori navedeno adresno.

Ker dobre mlečne posode so velik dobiček mlekarstvu, zato priporočamo Haardtovo fabriko vsem, ki morebiti želijo si omisliti dobrih posod.

Gospodarske novice.

Svarilo.

* *Trtam škodljivi žužek* — „Phyloxera vastatrix“ — o katerem smo že lani v „Novicah“ govorili, se na Francoskem zelo razširja. Ta mrčes objeda trti korenine. Še se ni posrečilo francoski vladi, da bi bila našla pomoč, ngrade rešiti te nadloge. Zato bilo bi nevarno, da bi si kak vinorejec trt naročal iz Francoskega, pa tudi iz Laškega ne, ker je težko razločiti, kaj pride iz Francoskega, kaj pa iz Laškega. Zato je Švajcar-

ska vlada svojim vinorejcem prepovedala, da tudi iz Laškega ne smejo trt kupovati.

Dunajsko ministerstvo kmetijstva bode po dogovoru z ogerskim ob svojem času storilo, kar je potrebno, da se od Avstrije odvrne ta nadloga.

Štajarska kmetijska družba v Gradcu

je dobila od ministerstva za poljedelstvo za tekoče leto 21.000 gold. pripomoči, ki se ima tako-le razdeliti: za pospeševanje živinoreje 9800 gold., svinje- in ovčereje 1500 gold., svilarstva 300 gold., sadjereje, vinarstva in vrtnarstva 3000 gold., za potujoče učitelje 1600 gold. Konjičanom za živinorejo še posebej 300 gold. Kar ostane, se ima porabiti v izboljševanje zemljišč. — Koliko dobimo od vsega tega za spodnje Štajarsko? — Uganjka. „Slov. Gosp.“

Šolske stvari.

Postava o predrugačenju plače deželnih šolskih nadzornikov.

Po tej postavi, ktera je potrjena po najvišem sklepu od 6. aprila t. m., in zadobi moč 1. julija t. l., se vsi deželni šolski nadzorniki razdelijo v 2 polovici; ena dobiva letno plačo z 2700 gold., druga z 2100 gold. Deželni šolski nadzorniki na Dunaji in Trstu dobivajo vrh plače še za stanovanje po 450 gold., vsi drugi po 300 gold. Stroški njihovega službenega potovanja se, kakor dozda, plačajo iz dotičnih pavšalov. — Vdove njihove dobivajo 500 gold. penzije.

Postava o povračilu popotnine deželnih in okrajnih šolskih svetovalcev.

Po najvišem sklepu od 19. aprila t. l. potrjena postava, ki zadobi veljavo 1. oktobra t. l., dobivajo deželni in okrajni šolski svetovalci, če so več kakor pol milje oddaljeni od uradnega mesta deželnega ali okrajnega svetstva, kedar potujejo v seje, iz državne blagajnice povračilo za stroške vožnje in živeža, ki ga po zaslišanju deželnega šolskega sveta odloči učni minister; vendar pototnina za 1 miljo ne sme več znašati kakor 1 gold., stroški živeža pa za vsacega pol dneva ne več kakor 1 gold. 50 kr. — Ta odločba pa ne velja za okrajne šolske nadzornike in tiste ude, ki se pokličejo v seje pomnoženega šolskega sveta.

Politične stvari.

Nezmerna važnost hrvaških volitev za vso Avstrijo.

Volilni boj na Hrvaškem se je začel. Národna stranka je v prvi volitvi, ki je 23. dne t. m. bila v Karlovcu, sijajno zmagala. Včeraj in danes se izvršijo vse ostale volitve razen ene v Turopolji. Da sila težko pričakujejo vsi federalisti in resnični Avstrijani srečnega izida teh volitev, ni čuda, kajti srečni izid silnega volilnega boja je neizmerne važnosti ne samo za trojedno kraljevino, marveč za Avstrijo vso.

Kakor so Hrvati pod vodstvom neumrlega bana Jelačića leta 1848. Avstrijo rešili pogina, tako bode sedaj njihova zmaga v volitvah imela bistveni vpliv na rešenje velicega državopravnega vprašanja v Avstriji vsej.

Na Ogerskem gine gospodstvo Deakove stranke;

nove volitve ondi bodo ogerskemu zboru dale ves drug obraz. Če zmagajo narodnjaki na Hrvaškem in bode večina deželnega zbora hrvaškega narodna, onda stopijo hrvaški poslanci kot tehten faktor v ogerski državni zbor in že v delegaciji imajo med ogersko in avstrijsko delegacijo stališče tako, da zasuknejo vago na to ali uno stran.

Sedaj, ko je pri volitvah federalistična stranka na Českem padla in za ta čas Česka ne more biti dejansko branišče avtonomnih prizadev avstrijskim narodom, dana je ta naloga v roke Hrvatom.

Če hrvaška narodna stranka zmaga pri volitvah v kljub strašanski silovitosti magjaronski in če bode večina zbora hrvaškega narodna, potem je zid prestreljen one trdnjave, v kateri zdaj nad vsemi drugimi narodi kraljuje gospodstvo madjarsko-nemško in odpre se potem tlačnim narodom zopet pot do ravnopravnosti vseh narodov, avtonomiji vseh dežel in skupnosti cele Avstrije, sedaj po Deak-Beustovem stroji razkosane na dva kampa in kampa tako nesrečna, da Cislajtanijska mora še služabnica biti Translajtanijski.

Če pa narodna stranka na Hrvaškem propade pri volitvah in zmaga madjarska, potem pa je centralistična — madjarsko-nemška — stranka si priborila novo veliko moč; ona si bode posebno navzgor vnovič utrdila svoje stališče.

Zato imajo volitve na Hrvaškem tako neizmerno važnost za vso Avstrijo — zato so oči vseh strank v Cis- in Translajtanijski obrnjene sedaj v trojedno kraljevino.

Na nezmerno radost vseh Slovencev nam dohajajo poročila, da — v kljub vsej silovitosti, ki jej menda na svetu še ni bilo para — zmaga narodna stranka in da le na kakih 3–4 voliščih bode premagana. Celó vsak preprosti kmetič, kteremu poštenje še kaj velja in mu je na spoštovanji svojih sosedov kaj ležeče, trdno hoče stati za narodnega kandidata.

S to zmago pa pri prečudni hrvaški volilni postavi še ni vse do dobrega gotovo. Zraven volilnih mož, ki imajo pravico voliti poslanca, je še druga velika truma tako imenovane „gospode“, to je, uradnikov, penzionistov, dohtarjev, duhovnov, ki imajo zasebne glasove (virilne glasove). Če tedaj vlada vidi, da propade po glasovanji volilnih mož, napela bode vso moč, da iz imenovane velike „gospodke“ trume si prisili ali prisilini ali pokupi vsaj mnogo glasov. Razen tega pa šteje deželni zbor hrvaški polovico izvoljenih poslancev, polovico pa taci, ki sami po sebi imajo sedež in glas v zboru; med temi pa je le majhno število magnatov, ki niso odvisni od vlade.

Vse to kaže, kako težko je pri hrvaški volilni postavi narodni stranki zmaga gotova.

Zato Bog daj in sreča junaška, da zmagajo naši bratje na jugu!

Ozir po svetu.

Ljudske šole po goratih krajih na Francoskem.

Nemšk časnik „Allg. Familienzeitung“ je prinesel uni dan dve podobi, ki ste nas, kakor vsacega, kteremu je mar za ljudsko šolstvo, zelo zanimali. Ena teh slik nam kaže množico otrok, ki na gori, Jura imenovani, po snegu v šolo koračijo; vsak ima torbico opasano, v kateri ima bukve in kos kruha, pa še kakošno drugo jedilo za kosilo shranjeno, pod pazduho pa nese poleno za kurjavo šolske sobe, kajti učitelj nima s čem drugim kuriti kakor z drvi, ki mu jih otroci nanosijo, in zato mora vsak učenec in vsaka učenka pozimi poleno seboj prinesiti. — Druga slika

nam kaže šolsko sobo. Borna sobica je — šola, ob enem pa tudi stanovanje učiteljevo. Sred sobe je široka miza z bralno in pisno opravo, okoli nje sedijo otroci na klopi; eni sedijo na drugi klopi pri peči. Učitelj, nekako kislega obraza, stoji za njimi pri postelji svoji; na desni je ognjišče z železno cevjo peči, kjer si jed kuha; v dveh kotih stojé polena pokonci, ktera učitelju donajajo otroci. Visoko na steni visi razpelo, nekatere table za nauk, na eni tabli pa v francoskem jeziku (menda občinski) ukaz za leto 1872., v kterem se bere, da učitelj te šole (v Quoisrettu) dobiva na mesec 38 frankov plače.

V popisu tema slikama pridjanem beremo, da ta šola je na francoski strani gore Jura. Prebivalci na planinah te gore, ki se deli v švajcarsko in pa francosko stran, se živijo največ od živinoreje, mlekarstva in izdelovanja lesene (suhe) robe; na švajcarski strani pa so tudi jako marljivi obrtniki, posebno urarji. Po več vasi skupaj vzdržuje eno šolo. Ker so vasi po hribu zelo raztresene, imajo otroci večidel daleč v šolo, ktero obiskujejo samo po zimi. Hoja v šolo jim je zelo težavna po snegu in ledu in o hudem viharji. Zjutraj se podajo v šolo, kjer čez poldne ostanejo, in od kodar se na večer podajo sopet domú. Al ker so ti planinarji zelo radovedni in ukaželjni, zato tudi otročiči v kljub težavni poti veseli koračijo v šolo in iz šole nazaj.

Kakor pa se imajo otroci gredé v šolo boriti z mnogimi težavami, tako tudi učitelji njihovi. Podoba šolskega poslopja, ktero smo gori popisali, kaže, kako revno stanovanje ima učitelj, in kako slaba je vrh tega tudi plača njegova, namreč po 38 frankov na mesec dni. En frank po našem sedanjem denarju velja 40 kr., tedaj dobiva učitelj na mesec 15 gold. 20 kr., za 12 mesecev ali celo leto 182 gold. 40 kr.

In to na Francoskem, to je, v oni državi, ktera se ponaša, da stoji na vrhuncu civilizacije! —

Mi nikakor nismo tega članka napisali iz omenjenega časnika zato, da bi s tem izgovarjali slabo plačo naših učiteljev; „Novice“ so že pred 20 leti in neprenehoma povdarjale potrebo, da se plača ljudskim učiteljem zboljša. Samo to smo hoteli s tem pokazati, da so tudi še druge dežele po svetu, kjer zdihujejo učitelji po boljši plači.

„Od tega, da to vemo, mi ne bomo siti“ — nas utegne marsikak učitelj zavrnuti. Da je to res, temu tudi mi pritrdimo; — al „v nadlogah je tolažba, imeti španovijo“ — pravi latinski pregovor, — teh nadlog pa mora tudi kmalu konec biti, to bodi naj tolažba vsem.

Dopisi.

V Pleščih na Hrvaškem 21. maja. A. C. L. (*Madjaronsko početje o volitvah.*) Preljube „Novice“, čujte tudi od naše strani, kako razuzdano naši nasprotniki Madjaroni z nogami teptajo pravo mile naše domovine v izborih za deželni sabor, da bi zmaga njihova bila. Nevedoč več družega načina, da bi nas v svoj siloviti rog ugnali, razdelili so naš kotar (okraj) v dva dela: polovica izbornikov (volilcev) našega okraja mora iti na izbor v Moravice, druga polovica pa v Delnice. Tukaj dadó vsakemu nič vrednemu uradniku glas ali pravico izbirati (voliti); izbornikom pa, ki plačujejo nad 50 for. davka, jemljejo glas. Izbor bode 29. dne t. m. Vlada je dala nalog, da mora vsaka občina od 27. do 29. dne t. m. novega obč. sudca izbrati, in ti novi sudci bodo šli v izbor. Lahko si mislite, dragi čitatelji, kako krivično je to! Ko bodo naši današnji sudci k izboru došli, jim bodo Madjaroni rekli: Vi nimate prava izbi-